

Nowa ustawa o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych

22 października 2018 roku **Stały Komitet Rady Ministrów** przyjął projekt nowej ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Ustawa całkowicie zmienia model odpowiedzialności za przestępstwa popełnione w związku z działalnością podmiotów zbiorowych. Wysokie tempo prac legislacyjnych wskazuje, że projekt może zostać uchwalony jeszcze w tym roku. Przy takim założeniu ustawa zacznie obowiązywać już w pierwszym kwartale 2019 roku.

Podmioty zbiorowe – czyli kto?

Nowa regulacja obejmie swoim zakresem **wszystkie** osoby prawne, spółki prawa handlowego oraz spółki kapitałowe, spółki handlowe z udziałem Skarbu Państwa, a także polskie oddziały podmiotów zagranicznych.

Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych – za co?

Zgodnie z ustawą, podmiot zbiorowy będzie odpowiadać **za każdy czyn zabroniony jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe** popełniony:

- na skutek działania lub zaniechania organów lub członka organu podmiotu lub w przypadku niezachowania należytej ostrożności wymaganej w danych okolicznościach;
- przez osobę reprezentującą podmiot lub pracownika;
- przez kontrahenta lub pracowników takiego kontrahenta, pod warunkiem, że podmiot zbiorowy odniósł z takiego przestępstwa choćby pośrednio korzyść.

Warunki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony

Podmiot zbiorowy będzie odpowiadał, jeśli do czynu zabronionego dojdzie w następstwie co najmniej braku należytej staranności:

- **w wyborze** osoby uprawnionej do działania, członka organu podmiotu lub jego kontrahenta;

- **w nadzorze** nad tymi osobami;

oraz **w przypadku nieprawidłowej organizacji** podmiotu zbiorowego, która umożliwiła lub ułatwiła popełnienie czynu zabronionego.

Jak będzie wyglądało postępowanie?

Postępowanie wobec podmiotu zbiorowego będzie można wszcząć i prowadzić niezależnie od postępowania wobec osoby fizycznej. Wystarczającymi przesłankami do wszczęcia postępowania wobec podmiotu zbiorowego będzie uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zabronionego oraz interes społeczny.

W toku postępowania przygotowawczego będzie można zastosować środki zapobiegawcze, takie jak np. zakaz promocji i reklamy, **zakaz zawierania umów określonego rodzaju**, zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne w trakcie postępowania, czy wstrzymanie wypłat dotacji lub subwencji.

Jakie kary grożą podmiotom zbiorowym?

Ustawa zakłada surowe sankcje za naruszenie prawa w związku z działalnością podmiotu zbiorowego. Można wśród nich wyróżnić kary finansowe sięgające do **30 mln zł**, a w pewnych przypadkach nawet do **60 mln zł**, czy też **rozwiązanie podmiotu**. Oprócz nich zastosować będzie można zarząd przymusowy oraz środki karne np. w postaci **zakazu ubiegania się o zamówienia publiczne**, zakazu promocji i reklamy czy ubiegania się o dotacje i subwencje.

Jak w praktyce zrealizować wymóg należytej staranności?

W celu uchronienia się od odpowiedzialności należy dochować należytej staranności w wyborze, w nadzorze oraz w organizacji.

- **Staranność w wyborze** zakłada odpowiednie procedury weryfikacji personelu oraz kontrahentów, wdrożenie odpowiednich klauzul umownych oraz narzędzia pozwalające skutecznie oceniać ryzyko;
- **Staranność w nadzorze** zakłada odpowiednie procedury identyfikowania braku zgodności wewnątrz organizacji, procedury audytowe i cykliczne szkolenia personelu w celu zapewnienia zgodności ich działań z prawem;
- **Staranność w organizacji** zakłada m.in. określenie wewnętrznych zasad postępowania w przypadku wykrycia nieprawidłowości, określenie zakresu odpowiedzialności organów podmiotu oraz wyznaczenie wewnętrznego organu odpowiedzialnego za nadzór nad przestrzeganiem prawa (compliance officer).

Wdrożenie skutecznego systemu compliance może uchronić organizację przed odpowiedzialnością na gruncie nowej ustawy.

Zgodnie z nową ustawą, w przypadku niektórych czynów będzie istniała możliwość **uniknięcia odpowiedzialności**, pod warunkiem ujawnienia organom ścigania istotnych okoliczności czynu oraz naprawienia wyrządzonej szkody.

Ustawa przewiduje bowiem możliwość **dobrowolnego poddania się odpowiedzialności** przez podmiot zbiorowy. W tym celu podmiot będzie musiał ujawnić

istotne okoliczności popełnienia czynu zabronionego, uiścić równowartość szkody wyrządzonej czynem zabronionym oraz zapłacić kwotę ustaloną z prokuratorem, nie większą niż 3 mln zł.

Z tej perspektywy kluczowa dla przedsiębiorcy będzie znajomość potencjalnych ryzyk i ich szybka identyfikacja. Regularne audyty compliance mogą pomóc w odpowiednim czasie wykryć sprawców czynu zabronionego oraz ujawnić inne istotne okoliczności jego popełnienia.

Ustawa nie określa gotowych rozwiązań w celu uchronienia się od odpowiedzialności, a jedynie wyznacza ich minimalny zakres. Uważamy, że **kompleksowy system compliance** może pomóc w zabezpieczeniu podmiotu przed odpowiedzialnością.

Dlaczego whistleblowing jest ważny?

Ustawa wprowadza obowiązek wszczęcia postępowania wyjaśniającego w przypadku każdego zgłoszenia nieprawidłowości przez sygnalistę oraz usunięcia wykrytych w związku z tym nieprawidłowości. W praktyce oznacza to obowiązek wdrożenia **wewnętrznego systemu whistleblowingowego** oraz określenia precyzyjnych **zasad postępowania ze zgłoszeniami**.

Brak odpowiedniego postępowania w przypadku zgłoszenia nieprawidłowości grozi **dwukrotnym zwiększeniem kary pieniężnej**. Dodatkowo, jeśli sygnalistę w związku ze zgłoszeniem spotkają naruszenia jego praw, sąd będzie mógł zasądzić na jego rzecz **odszkodowanie** i przywrócenie go do pracy.

Zapraszamy do kontaktu

dr Anna Partyka-Opiela

Partner | Szef Zespołu Compliance

E: anna.partyka-opiela@dzp.pl

T: +48 661 363 505

dr Hanna Gajewska-Kraczkowska

Counsel

E: hanna.gajewska-kraczkowska@dzp.pl

T: +48 660 440 378

Rafał Karbowniczek

Senior Associate

E: rafal.karbowniczek@dzp.pl

T: +48 518 518 171